

Indtryk fra Japan under Krigen.

Af Kaptajn Daniel Bruun.

Efterat jeg i nogle Maaneder i Sommeren 1904 havde fulgt Krigsoperationerne i Mandschuriet ved den russiske Hær, hvorom jeg andetsteds har givet Meddelelse ¹⁾, gik jeg over Peking og Chifu til Shanghai i den Hensigt at foretage Hjemrejsen til Danmark over Japan, Hawaiiøerne og N. Amerika.

En aarle Morgen — den 21. September — løb Oceandamperen „China“ ind med os til Nagasaki. Ankeret raslede i Bund, og Hundreder af ilsomme japanske Arbejdere — Mænd og Kvinder — gav sig straks efter til i Kurve at fylde Kul i vor Last, medens vi glædede os over de henrivende Omgivelser: Bugten med de mange Skibe, Byen og de skraanende Fjælde med Villaer og Huse.

Her i Nagasaki betraadte jeg for første Gang japansk Jordbund og blev straks forbavsset over, hvor lidt vor Civilisation har sat sig Mærker i det ydre. Hverken Boliger eller Folks Klædedragt har noget Præg deraf, bortset fra enkelte Undtagelser. Man sagde mig ogsaa, at i de sidste Aar har der i Folket øjensynlig været en Reaktion at spore. Denne har bl. a. givet sig tilkende ved en Tendens til at gaa tilbage til den gamle japanske Dragt.

Jeg besøgte hastigt Chefen for Store Nordiskes Station, Hr. Jordan, tilbragte nogle behagelige Øjeblikke i hans og hans Frues smukke og gæstfri Hjem, valfartede bl. a. til det i en Park paa Bjærgskraaningen i Byens Udkant beliggende prægtige O'Suwa Tempel, hvor jeg saa Kvinder forrette deres Andagt og bede for deres nærmeste, der var borte i Krigen. Jeg tænkte paa lignende Scener, som jeg havde overværet i russiske Kirker i St. Petersborg og Moskva. I Gaderne mødte vi ikke en eneste Soldat, derimod af og til Betskerer, hvis Forsørgere var borte, og som nu selv maatte se at skaffe sig og Børnene Føden. Hvem kunde nægte saadan en ung, fattig Kone med et diende Barn ved Brystet en Almissee, naar man fik at vide, at hendes Mand var falden i Krigen.

¹⁾ Med Russerne i Mandschuriet i „Militært Tidsskrift“ (1904 og 1905) samt Særtryk i Bogform. Fra Mandschuriet i „Militærlægen“ 1905—6.

Nagasaki med sine Basarer, sine herlige Omgivelser, sine Templer og Tehuse, sine smukke, smaa dukkeagtige Piger — højt over Byen i Ensomheden — kender vi alle fra Pierre Lotis Skildringer. Jeg skal ikke forsøge at skildre, hvad den berømte Forfatter saa mesterligt, og foruden ham mange andre, har beskrevet.

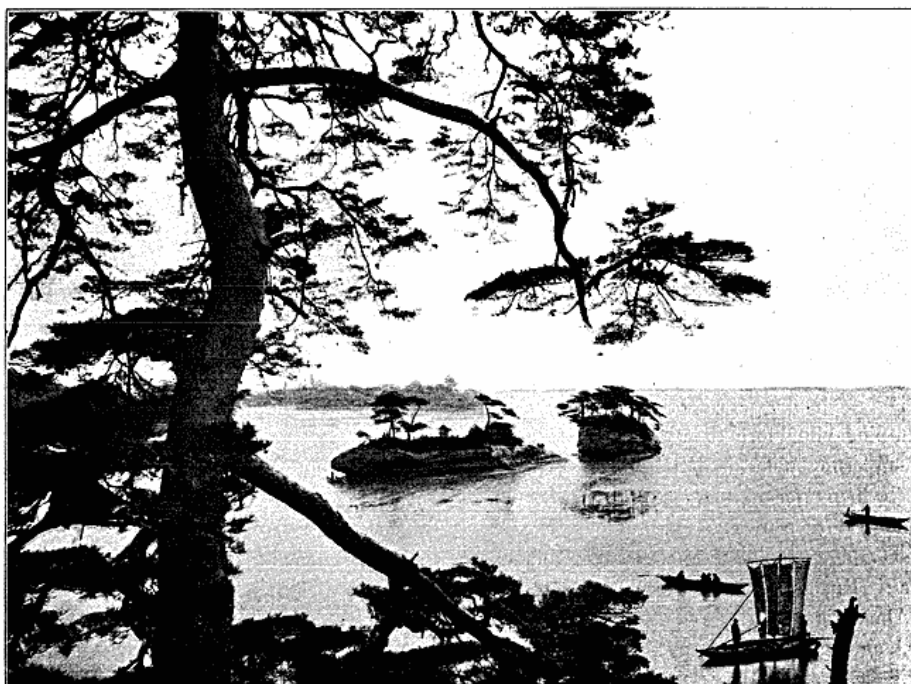
Hen ad Aften dampede vi ud af den dejlige, af Fjæld og Skov kransede Fjord. Mørket sænkede sig snart over Landet, og da vi næste Morgen kom paa Dækket dampede vi frem mellem Smaaøer og Fjælde ad den verdensberømte Sejlads gennem Indlandssøen.

Paa denne herlige Fart fik vi ret Øjet op for Japans vidunderlige Skønbed. Skovklædte Pynter, Øer og Fjælde forsvandt hurtigt bag os for at give Plads for andre. I det fjærne saa vi Landets høje Bjærgtone sig; vi saa enkelte Fiskerbaade paa Fangst, men Kaptajnen sagde os, at nu i Krigens Tid var der kun faa mod, hvad der ellers var Tilfældet. De fleste Baade var nok førte bort til Anvendelse for Krigsmagten andetsteds. Hen paa Aftenen kastede „China“ Anker ud for Kobé. Næste Morgen gik jeg i Land for herfra med Jærnbane at gøre Rejsen til Jokohama, hvor jeg atter vilde træffe Skibet. Forinden Afrejsen forskaffede jeg mig hos den danske Konsul, den forekommende Mr. Braes, et „rent“ Pas, da jeg ikke ansaa det for betryggende — i alle Tilfælde ikke nogen Anbefaling, at mit oprindelige Pas udviste, at jeg kom fra russisk Side. Løvrigt fik jeg ingen Brug for Legitimation, da man i Japan ikke forlanger Pas. Byen var festlig prydet med Flag og Lanterner, dels i Anledning af Efteraarsfesten, dels til Ære for Tropper, som paa Banen passerede Byen undervejs til Krigsskuepladsen. Forinden den videre Afrejse besøgte vi ogsaa her forskellige Templer og gjorde en Tur gennem Byen; ejheller her saa vi Soldater. Det var først, da vi var undervejs med Toget, at vi mødte et Militærtog. Soldaterne var hverken helt gamle eller pur unge. De var tilsyneladende i ypperlig Stemning, svingede med Smaaflag og sang. Jeg lagde Mærke til, at de medførte en Mængde af de smaa, lette Kærrer, Japanerne bruger til Transport af Proviant o. l. Vi dampede afsted langs den herlige Kyst, forbi Haver, Villaer og Fiskelejer, bag hvilke Havet laa blaat

og skønt. Langs Banen var der her, som overalt i Nærheden af de større Byer, vældige Reklamefigurer opstillede, der, om de just ikke prydede, dog var meget morsomme.

Osaka-Byen, der er et militært Midtpunkt, passeredes, vi saa et Glimt af den gamle Fæstning, saa gik det ind i Landet ad Kioto til. Efter Solnedgang kom vi til denne By, hvor Mikadoen boede til Revolutionen i 1868, som gengav ham Magten, hvorefter han flyttede til Tokio. Gennem de oplyste Gader rullede vi afsted —

smaa Ambulancevogne, barmhjærtige Søstre, Læger og alt Tilbehør. De smaa Soldater marcherede saa smukt og taktfast og holdt saa god Orden, at man gjerne kunde ønske en veritabel Troppeafdeling at være saa vel udseende. Officerernes Kommandoord, da der skulde holdes til Siden, lød fast og bestemt, og Ordren pareredes øjeblikkelig. Ingen Støj lod sig høre, og de smaa, skøvejede Soldater, hvis gule Ansigter oplystes af Lampernes Skin, opførte sig i det hele taget, som havde det været voksne Mennesker. Lidt efter mødte vi atter

Parti fra Indlandssøen.

en amerikansk Officer, der var paa Rejse, og jeg — i vore Rikshaws. Befolkningen bølgede i tætte Skarer, Flag og Lamper var vedhængte, ligesom i Kobé. I jævn Fart gik det fremad, medens Folk veg til Side paa Rikshawmændenes Raab. — Pludselig hører vi foran os Lyden af Trommer og Horn. Vi glæder os til at se Tropper passere forbi, og forbavses da de kommer nærmere; det er et Optog af Drengene i Soldateruniformer, udrustede ligesom de virkelige Soldater. Forrest gaar et Drengemusikkorps paa en halv Snes Mand og spiller upaaklageligt, saa følger Geled paa Geled i Feltuniformer med Geværer, Patrontasker, Oppakning osv. Til Slutning kommer en Afdeling af det „røde Kors“ med

et lignende Optog. Denne Gang var der Kanoner med, der blev trukne af Drengene selv. „Aanden“ i disse Drengearbejdere var øjensynlig den bedste. De Smaa var aabenbart gennemtrængte af Bevidstheden om, at der var Alvor i Legen, Alvor, for saa vidt som de paa denne Maade forberedte sig til deres fremtidige Gerning som Fædrelandsforsvarere, — Alvor, for saa vidt som de paa denne Maade fra Barnsben fik indpodet den Soldateraand, der har bragt Japans Krigere i Mandschuriet til at opføre sig, som sket er.

Regeringen har gjort alt for at bibringe Ungdommen en krigersk Aand. Ved alle offentlige Skoler er Kompagnieksercits obligatorisk, ligesom den drives ved

de fleste private Skoler i Japan. Dertil er udgivet Bøger med Krigssange, som indøves med Børnene, saaledes at de allerede fra smaa bliver indpodede med krigerske Dyder. Legemet hærdes paa lange Marchure, selv i brændende Solhede og ved alskens Idræt. Folk veg i Stilhed tilside for de smaa Soldater, som passerede forbi med alvorfulde Miner. Vi forbavsedes over ikke paa Gaderne at høre Støj og Jubel, tværtimod syntes vi, der herskede ligesom en trykket Stemning blandt Befolkningen. Under min videre Fart gennem andre Dele af Landet havde jeg overalt Lejlighed til at gøre den samme Iagttagelse.

Der var ingen synlig Jubel over Krigens Gang; dyb Alvor herskede; man ventede og haabede, at det hele snart maatte faa en Ende; man længtes i største Spænding efter Meddelelsen om, at Port Arthur endelig var faldet, og at Marechal Oyama havde gjort det af med Kuropatkins Armé. Just i disse Dage var der kommet et Telegram fra Marechallen, i hvilket han forberedte Befolkningen paa, at der endnu vilde blive krævet Ofre af den, og at Krigen maaske kunde trække ud et Par Aar endnu. Der fandtes næppe mange Familier, som ikke sørgede over Tabet af faldne Slægtninge — skulde det blive saadan ved i lang Tid? det var ikke lysteligt at tænke paa, selv med Udsigt til, at Krigen til Slutning vilde føre til et gunstigt Resultat. Overalt var Templerne fulde af Folk, mest Kvinder, der kom for at bede og for at faa smaa Trætavler op-hængte foran Gudebillederne med de kære afdødes Navne. Ligesom i de af Guld og Sølv straalende og af Røgelse duftende Kirker i Rusland, hvor Folk laa paa Knæ for Gud den Almægtige, Jomfru Maries eller Helgenernes Billeder, og ligesom de der købte Kærter og Lys, som opstilledes foran disse Billeder — saaledes var ganske det tilsvarende Tilfældet i Japans Templer. Foran Budhafigurerne og de øvrige Gudebilleder, store og Smaa, brændte Smaalys i Tusindtal, satte op af kærlige Sjæle, der ængstedes for de Saarede eller begræd de afdøde. Man kunde være vis paa, at største Delen af de Tempelbesøgende kom for at forrette deres Bønner og for at udføre deres Ceremonier i Anledning af Krigen. Nogle Gange, naar jeg saa en gammel Kone eller en ung Pige ringe paa Gongongen for at gøre Guderne opmærksomme paa, at der var en, som bad, talte jeg — efter at Andagten var forrettet — til dem, idet jeg udtalte Ordet; „Mandschuria“. Altid fik jeg et venligt, sørgmodigt Nik — De forstod, at jeg havde gættet deres Tanker. Og med al denne Søgen til Templerne nu i Krigens Tid er Japanerne dog ikke noget religiøst Folkefærd, snarere det modsatte. Senere traf jeg ja-

panske, saarede Soldater, der var paa Vej til Tokio, og som kun havde gjort Ophold her i Byen nogle Timer. De benyttede Lejligheden til at se sig om og besøgte bl. a. de store prægtige Templer. Jeg talte med en af dem, en Officer, der gik rundt ligesom jeg, for at se sig om. Paa min Bemærkning om, at disse mange Mennesker formentlig maatte være gennemtrængte af Religiositet og i Religionen søgte Trøst for de Sorger, Krigen beredte dem, svarede han blot: „Aa ja, men de fleste er fra Landet!“ Dermed vilde han aabenbart tilkendegive, at Religionen mest var til Huse hos den store Hob. Og saadan er det i Virkeligheden ogsaa. Alle, eller de fleste Japanere forretter visse traditionelle Ceremonier ved alvorlige eller særlig glædelige Begivenheder; men virkelig dyb Religiositet er ikke tilstede. Dette Forhold er saa meget mærkeligere som dette irreligiøse Folk — med Døden for Øje — kæmpede, som om de var sikre paa at vinde det evige Liv efter Døden. Vi kørte gennem en stor Del af Byen op til det paa europæisk Vis glimrende indrettede Yaami-Hotel, der ligger paa Højderne lige udenfor Byen, og hvorfra der er den skønneste Udsigt over samme. Ved Dineren i den elegante Spisesalon gik Værten rundt i sort Kjole og konverserede Gæsterne, akkurat som vi er vant til det i „Angleterre“ paa Kongens Nytorv og hele den „civilicerede“ Verden over.

Det blev Aften i Kioto; et nyt Folkeskuespil om Krigen stod paa Programmet. Vi rullede i vore Rikshaws fra Hotellet ned gennem de stærkt oplyste Gader og naaede snart et Teater, hvor man i denne Tid opførte et Skuespil, der handlede om Krigen. Udenfor var der en stor Tilstrømning. Vældige lange Plakater, Flag og Lygter dækkede Husfacaden. Vi tog en „Loge“ i Balkonen til højre. Der laa Straamaatter paa Gulvet, Væggene var nøgne, og ind til Nabologerne kunde man komme ved at skræve over et paa Kant stillet Brædt. Tilskuerpladsen nedenfor var fyldt med Mennesker, der dannede tætte Grupper, hver især anbragte i smaa Rum. Det saa fra oven akkurat ud, som om Gulvet var fyldt med smaa og store firkantede Æsker. I hvert af disse sad et afsluttet Selskab eller en Familie, Mand, Kvinder og Børn, der drak Te, spiste Kager og morede sig storartet. Fra Baggrunden af Tilskuerpladsen gik tværs hen mellem Tilskuerne et Plankedække, der var hævet lidt over „Æskerne“. Det viste sig snart, at en Del af Skuespillerne betraadte Scenen ad denne Vej, ja til Tider foregik endog noget af Forestillingen her. Scenen var tilsyneladende anbragt som i vore Teatre; der var Kulisser og Bagtæppe, men da der skulde ske en Scene-

forandring, opdagede vi, at Bagtæppet var anbragt tværs over Midten af en cirkelformet Del af Gulvet, som kunde bevæge sig rundt, saaledes at Sceneforandringen foregik paa den Maade, at Skuespillere og Scenen forsvandt ved at drejes 180 Grader rundt, samtidig med at en ny Scene kom til Syne.

Som overalt i Japan spillede Kvinderollerne af Mænd, klædte i Kvindedragter. De her i Stykket optrædende saa yderst takkelige ud, og først efter at vi var komne hjem, fik jeg at vide, at det ikke var virkelige Kvinder. Deres Fistelstemmer burde iøvrigt have sagt mig dette. Fortæppet var nede, da vi kom, og vi havde god Lejlighed til at more os over det Stykke japansk Folkeliv, som her udfoldede sig. Hele Tiden var der Bevægelse i de smaa, firkantede Æsker nede paa Gulvet. Snart kravlede en, snart en anden over Kassens Rand, videre over de næste Æsker til Plankedækket, hvorfra de kunde komme ud. Snart var det en øm Moder med et Barn, der forsvandt en lille Tid, snart andre af Familiemedlemmerne, der tog „Udgangsbillet“. Saa blev der bragt Te og søde Sager, Kager o. l. fra en nærliggende Kafé — og man gav sig til at indrette sig i en hyggelig Kres. Overalt blev der røget; men Luften var desuagtet ikke ilde, og Varmen til at udholde. Den overvejende Del af Tilskuerne var Kvinder, nydelige smaa, dukkeagtige Piger og svære, ærverdige Matroner, alle siddende paa Hug paa Straamaatterne i deres pæne Dragter. De lo og morede sig; men „Flirt“ var der ikke noget af. Den Slags Ting forstaa Japaneserinderne sig mærkværdig nok ikke paa. Da Tæppet gik op, og Forestillingen begyndte, blev der vel mindre Støj, men hele Tiden hørte man dog en stilfærdig Summen af Børne- og Kvindestemmer. Forestillingen modtoges med stort Bifald, — hvor kunde det være andet. Den var lagt tilrette som en Række patriotiske Scener fra Krigen. Bifaldet tilkendegaves vel af og til ved Klap, men i Reglen, selv i de alvorligste Scener, som aabenbart tiltalte Publikum, hørte man en højlydt Latter. Da vi kom, var allerede første Akt forbi. Den havde fremstillet Troppernes Afmarche og Livet i Bivouakerne i Sne og Kulde. Den første Scene, som vi overværede, foregik i Mandschuriet hos en Kineserfamilie, Fader, Hustru og Datter; de hylede op i vilden Sky over den Ulykke, som Russerne bragte over Landet, og om den Velsignelse det vilde være, naar blot Japanerne kom. Tog ikke Russerne alt deres Kvæg, lem-læstede de ikke Mændene og tog de ikke Kvinderne — ja Datteren var det bedste Bevis for, hvorledes de behandlede dem. Var hun ikke bleven forført og for-

gjort af en Russer, som nu havde sveget hende og taget sig en Japaneserinde (af dem var der før Krigen mange i Mantschuriet) til Kæreste.

Efter at Forældrene havde skreget op en Tid om den store Ulykke, der var overgaaet dem, og medens de samtidig havde bebrejdet Datteren hendes Opførsel og hun paa sine Knæ havde grædt og tryglet om Tilgivelse, mødte pludselig bemeldte Russer op, ledsaget af sin Japaneserinde. Det var en civilklædt Mand med et frygtindgydende Udortes, ansat i Regeringens Tjeneste ved Minerne. Han var nu ogsaa aabenbart bleven ked af sin nye Kæreste, som han udskældte. Hun faldt paa Knæ for ham, tiggede og bad om, at han vilde beholde hende. Hun var hans lydige Tjenerinde og han hendes Herre; men han vilde intet vide af hende, og tilsidst slog og sparkede han hende. Under Slutningen af denne Scene høres Skud i det fjærne. Kineserfamilien, der har været Vidne til Russernes raa Behandling af Japanerinden, forsvinder i Huj og Hast af Frygt, og man ser eller hører ikke mere noget til Moderen. Japanerpigen skjuler sig i Hast, og Russeren gaar (for ikke heller at vise sig mere). Næste Scene: En japansk Patrouille paa en Officer, en Underofficer og et Par Mand kommer ilende frem over Plankedækket imellem Tilskuerne og op paa Scenen, hvor de fra en lille Høj iagttaget Terrænet, al medens de raadfører sig med deres Kort. Geværskuddene er forlængst hørt op, og til Slutning hengiver de sig i Ro til Samtale om, hvad de vil gøre for at faa Situationen opklaret. Under dette Ophold kommer Japanerinden frem fra sit Skjul, krybende og bøgende sig i Støvet for Officeren. Han taler just med hende og hører om hendes triste Skæbne, da Skuddene paany lyder; denne Gang lige i Nærheden. Alle springer op og griber til Vaabnene. Medens Officeren nu bringer den unge Pige i Sikkerhed — bort over Plankedækket — styrter de øvrige sig fremad for at møde Fjenden, Et Øjeblik efter udfolder der sig paa Scenen en rasende Kamp. 10—12 smaa, forkrøblede Russere med Bajonetten paa Geværet stormer ind paa de 3 Japanere, der selvfølgelig værger sig med Heltemod og dræber eller saarer samtlige Russere, førend de selv dør af deres Saar. Denne Handling var iscenesat med stor Dygtighed, og de døendes Rallen, deres Anstrengelser for at holde sig oppe, deres Sitren i Dødskampen og deres sidste Kraftanstrengelser gør Sarah Bernhard dem ikke bedre efter. Det var rentud uhyggeligt —, men ikke desto mindre lo Publikum af fuld Hals. Det var nu Folks Maade at give Henrykkelsen Luft paa. Man var tilfreds med Resultatet og stolt over, at 3 Japanere

kunde dræbe 12 Fjender og selv dø saa heroisk. — For at gøre Tendensen endnu mere uappetitlig, kom, da alle Soldaterne laa stendøde, en Russer listende ind og borede sin Bajonet ind i Livet paa et Par af de døde Japanere. Saa svajede hele Scenens Gulv rundt og næste Optrin fandt Sted:

Over Plankedækket kommer en for en, ynkeligt slæbende sig fremad ved Stokke eller støttende sig til Sabler eller Geværer en Trop japanske Soldater. Deres gule Gamascher er tilsølede op til Knæene; de har intet faaet at spise i flere Dage og er nær ved at dø af Sult; men fremad maa og skal de. Det er i den første Tid under Krigen i Mandschuriet, inden Forsyningerne er komne, og i Landsbyerne har de intet kunnet faa; men de maa gøre deres Pligt, — gaa fremad for at sikre de bagved værende Tropper og for at skaffe Oplysninger om Fjenden.

De udmattede Folk faar fat i den foromtalte Kineser, der krybende lægger sig for Fødderne af dem og forsikrer, at han intet ejer, som de kan faa at spise, eftersom Russerne har taget alt, han har ikke en Bid Mad at give dem. Folkene er nær Fortvivlelse, men de skal fremad. — Kejseren har sendt dem afsted, og de maa dø eller opfylde deres Mission; men Trætheden overvælder dem tilsidst, alle kaster sig ned. Da kommer den Officer vandrende, som før frelst Japanerpigen. Han vredes over, at de ikke er naaet længere frem endnu, men de kan ikke i Øjeblikket, svarer de. — Han tager nu den sidste Bid Mad, han har i sin Taske op og rækker den til en Officer. Men denne vil ikke spise, da kun han alene kan faa og Kammeraterne intet. Den ankomne Officer befaler ham at spise, sidstnævnte nægter det; paa samme Maade gaar det med alle de andre, den ene efter den anden, saa Kaptajnen tilsidst pakker sin Mad ind i Papiret igen og sætter sig til at ryste paa Hovedet, medens alle de andre falder hen i en dødlignende, sygelig Tilstand af Mangel paa Næring og som Følge af de udstaaede Strabadser.

Scenen skifter, Gulvet drejer rundt med de dødtrette Soldater, og de forsvinder bag Tæppet. Hjælpen er nær og dog fjern, hvorom den følgende Handling giver Oplysning. Den japanske Armés Træn bestaar som berørt for en Del af smaa, lave, tohjulede Kærre med lang Bund, paa hvilke der kan pakkes en Mængde Sager. Soldater, Heste eller Muldyr trækker disse Kærre. Hen over Plankedækket kommer nu to Soldater, tilsølede og tilsmudsede som deres Kammerater, vi nysgjorde Bekendtskab med; de aser og arbejder paa at faa Proviantkærren frem, standser i Snavset, taler om, at

de maa og skal frem, da deres Kammerater længere fremme ingen Mad har faaet i flere Dage. Saa arbejder de Køretøjet frem. De følges af endnu et Par Herrer, som paa lignende Maade bliver førte gennem Sølet og forsvinder i Kulisserne. Til sidst kommer to Soldater med en Kærre; den ene gaar foran og trækker, medens den anden skubber bag paa. Forstnævnte er en Bondesøn, hans Kammerat en Søn af en Adelsmand. Skønt sidstnævnte er saaret i Foden, saa Blodet pibler frem gennem Bandagen paa den halvnøgne Fod, hænger han dog i af alle Kræfter, ligesom han opfordrer sin Kammerat til at gøre det samme. Denne knurrer, er ved at fortvivle, giver onde Ord, vil ikke mere arbejde, men Adelsmanden skammer ham ud: Har Kejseren ikke befalet dem at gaa i Krig? skal de ikke gøre alt, hvad de kan for at udføre deres Tjeneste. Har Officeren ikke befalet dem for enhver Pris at bringe Provianten fremad? altsaa et Tag endnu! — fremad!

Bondesoldaten prøver at lægge Kræfterne i; men kan ikke mere, Adelsmanden hjælper ham op; men Bonden vil ikke, han vil dø her, hellere end at pines og plages mere. Atter skammer Adelsmanden ham ud. Bonden bliver vred, farer op og sparker sin saarede Kammerat, der koldsindigt viger tilbage, idet han søger at tale sin Kammerat til Rette. Under denne Scene har Officeren indhentet dem. Han ser og hører hvad der foregaar, springer nu til og vil tvinge Bondsoldaten. Straffes skal han; men Adelsmanden beder for ham med Haanden til Huen, siger, at hans Kammerat er syg nu, men ellers ærekær, god og brav. Officeren gennemskuer Adelsmandens Tankegang og taler mildt til Bondsoldaten om Ære og Pligt. Denne gaar i sig selv, beder skælvende om Tilgivelse. Han lover at gøre sin Pligt „Saa tag fat!“ siger Officeren. Begge Soldater begynder at trække, men Vejen er for slem, det gaar opad — de kan ikke. Officeren hjælper da til, og under Publikums Bifald trækker de tre nu Kærren bort. Men just som de er ifærd med at forlade Stedet, høres Skud. Russerne er komne paa Sporet, de anfaldt den japanske Proviant-Kolonne. Man hører Tummel og Skydning, nærmere og nærmere, og tilsidst tumler Ven og Fjende ind paa Scenen. Atter en af disse glimrende iscenesatte Kampe, der vilde være fuldt ud troværdige, om ikke Japanernes Tapperhed — de er stedse 1 mod 5 — var altfor stor. Man ser Ansigter og Kroppe blive flængede af Bajonetstød og Blodet flyder ned ad Ansigt og Krop; man ser døende rejse sig til en sidste Kraftanstrængelse for at dræbe deres Modstander. To af dem tumler om i en voldsom Dødskamp, der tilsidst ender med, at de

bruger Næverne. Rentud forfærdelig var en Scene mellem Adelsmanden og en Russer, der længe kæmper sammen ved Kærren. Det ender med at de søger at kvæle hinanden. Med rallende Raab og brystne vilde Blikke tumler de om i Døden.

Scenegulvet drejer rundt, og vi er nu atter tilbage paa det Sted, hvor de dødtrætte Soldater har gjort Holdt. Situationen er den samme som før. Man taler om, hvor Provianten dog bliver af, og alle er enige om, at nu er det ude med dem; ingen af dem kan

stilheden hersker, ingen levende Sjæl er at øjne. — Jo, en enkelt af Soldaterne giver endnu Liv fra sig. Af og til en krampagtig Bevægelse i Arme og Ben — saa en Rallen. Han løfter Hovedet, ser vildt omkring sig, faar Øje paa en nærliggende Kammerat, der nu ogsaa giver Livstegn. Han kravler derhen, stønner og raaber den andens Navn, saa tager Vildelsen ham, han falder om; et Øjeblik efter vaagner han igen og griber Kammeratens Haand. Denne, der ikke er helt død, og som føler, at nogen rører ved ham, slaar Øjnene

Templer ved Shidzuoka.

røre sig! Da kommer pludselig en Ordonnans løbende ganske aandløs og beretter, at Russerne har overfaldet Proviantkolonnen; man maa komme til Hjælp. Den ældste Officer vakler op paa Benene, og der gaar som et elektrisk Stød gennem de andre. „Ret!“ kommanderer han. De dødtrætte Mennesker vakler op. Til sidst staar de alle paa Benene. „Med Sektioner højre sving!“ lyder det. I ynkelig Tilstand bliver Ordren efterkommet, enhver gør, hvad han kan; man ser, de vil gøre deres Yderste. Endelig lyder det „Marche!“ og Skaren vakler afsted. Scenegulvet drejer sig, — vi er atter paa det Sted, hvor Overfaldet paa Kærren fandt Sted. Ligene ligger som før. Døds-

op, — de kender hinanden, knuger hinandens Hænder og falder begge om i en sidste Dødskamp. Saa ligger de stille hen med alle de andre Lig af Ven og Fjende.

Man stirrer en Stund med virkelig Rædsel paa denne uhyggelige Valplads, der er glimrende gengivet. Da hører man noget nærme sig; det er de forsultede, dødtrætte Soldater, der har skyndt sig til Hjælp. Da de ankommer paa Valpladsen og ser Proviantkærren, omgivet af alle de døde, er den første Tanke, enkelte faar, straks at spise, et Par giver sig til at løse Pressenningen paa Vognen for at faa Mad, og andre søger at hjælpe deres Kammerater; men de finder snart, at de alle er døde. I dette Øjeblik bliver de

overfaldne af Russerne, og et nyt Myrderi begynder — lige saa illuderende og grufuld som de foregaaende. Jeg skal dog ikke nærmere beskrive det. Da Russerne har gjort Ende paa en Mængde Japanere og selv lidt meget, trækker Kampen noget bort, og døde og døende ligger som før tilbage i et frygteligt Kaos.

Nu kommer endelig en Læge springende frem. Han bærer et hvidt Bind med Genferkorset om Armen. Idet han afsøger Pladsen, finder han kun Liv i en enkelt Soldat, giver sig til at forbinde ham; men medens han er i Færd dermed, lister en Russer sig — over Plankedækket — hen paa Valpladsen uden at være bemærket; sigter paa Lægen og dræber ham. Denne Dødskamp, i hvilken en dødelig saaret Soldat indvikles, derved at Bandagen vikles om begges Arme, er vidunderlig godt gjort. Dermed var Forestillingen forbi.

Som man vil have set, var det kun en Række løst forbundne Scener fra Krigsskuepladsen, der opførtes. De gik aabenbart ud paa at vise Tilskuerne Krigens Rædsler; men samtidig den japanske Soldats glimrende Tapperhed og Dødsforagt. Aldrig har jeg set noget saa fuldent i Retning af Iscenesættelse som disse Kampscener. Selv jeg, der kom fra den virkelige Valplads, blev greben af Uhygge. Tendensen til at ville gøre Russerne til Skurke var en Plet paa Stykket. Hvad dette iøvrigt gav, var de store Anstrengelser og Savn, som Tropperne i Mandschuriet var underkastede. Det vidner om Japanernes Syn paa Krigen og deres Modstandere, om, at Hadet og Foragten for Russerne er stort og søges opretholdt gennem de Scener, som vi nys har beskrevet; men det aabenbarer ogsaa, at der indenfor det japanske Polk findes vidt forskellige Tænkemaader, hvilke repræsenteredes i Stykket af de to menige Soldater, Adelsmanden og Almuesmanden. Jeg fik allerede den Aften en Fornemmelse af, at den krigerske Aand, som besjæler de japanske Hære, for Størstedelen bæres oppe af Traditionerne fra de gamle Adelslægter, medens den fredelige agerdyrkende tidligere Underklasse langt fra i samme Grad er i Besiddelse af krigerske Tilbøjeligheder. De førstes moralske og praktiske Indflydelse paa de sidste har dog i vor Tid bevirket, at Folkeafstemningen er bleven i højere Grad krigersk end tilforn.

Basil Hall Chamberlain, der har levet mange Aar i Japan og som kender Landet og Befolkningen til Bunds, har allerede før Krigen med Rusland i sin Bog „Things Japanese“. hvis 4de Udgave udkom i 1902, paapeget den japanske Armés glimrende Egen-skaber. Dette er værd at lægge Mærke til, eftersom

de fleste Evropæere er blevne overraskede over at se, hvad de har præsteret overfor Russerne. Chamberlain skriver: „Det er næppe nogen Overdrivelse, naar jeg siger, at Japan nu er i Besiddelse af den bedste Armé i Verden. Dette er ganske særlig mærkværdigt eftersom den japanske Armé — tilgiv os Udtrykket — er anonym. Ingen verdensberømt Specialist dannede denne glimrende Maskine. Den byggedes op i Stilhed.“ Lige fra omkring Aaret 1200 til Restavrationen i 1868 var Begreberne Kriger og Adelsmand (Samurai) ensbetydende; men med dette Aar begyndte en ny Periode i Japans Historie. Den indvarsledes bl. a. derved, at den japanske Hær blev skabt efter evropæiske Forbilleder. I Begyndelsen var det de fremmede Instruktører, som iværksatte Forvandlingen. Almindelig Værnepligt indførtes, Soldaterne uniformeredes paa evropæisk Vis, og de gammeldags maleriske Rustninger og Vaaben forsvandt. Lidt efter lidt voksede Arméen sig stor og stærk, den blev dygtig og intelligent. Det var i Aaret 1877, at den nymodens japanske Soldat fik Ilddaaben under Satsuma Oprøret, som undertryktes; men først i Krigen mellem Japan og Kina (1894—1895) begyndte man at ane, hvor dygtig den japanske Armé var bleven. Slaget ved Pinjang (15. Septbr. 1894), den derpaa følgende Fremmarche til Mandschuriet og Port Arthurs Erobring var militære Bedrifter.

Det var dog først i Aaret 1900 under Bokseropstanden i Kina, da de internationale Tropper mødte op for at befri Gesandtskaberne i Peking, at man fik Øjnene op for, hvor glimrende Soldater Japan var i Besiddelse af; ja dem der dengang saa klart i Sagen maatte fuldt ud erkende, at de japanske Tropper overgik de andre Allieredes saa at sige paa alle Omraader: De marcherede og kæmpede bedst, de var bedst disciplinerede og de viste størst Humanitet overfor de Overvundne. Dertil kom, at Japans Hær, baade i fysisk og moralsk Henseende, stod meget højt. Den havde ikke blot hævet sig op paa Siden af de Hære, der havde været dens Forbilleder, men den havde tillige forstaaet at indgyde disses Repræsentanter en høj Grad af Respekt. Japanerne havde af Tyskerne lært den moderne Strategi og Taktik ligesom de i Evropa havde faaet Størsteparten af deres Krigsmateriel, i alle Tilfælde i de første Aaringer efter Forandringen. I England har de købt omtrent Størsteparten af deres Krigsskibe samtidig med at de sendte deres Marineofficerer til England for at de der kunde blive opdragne efter Nutidens Fordringer.

Hvad der dog er det mærkeligste er, at der findes japanske Officerer, som i selve Rusland — „med

ikke ringe Held“ — har studeret „Kunsten at bekæmpe Russerne“.

Det er iøvrigt jo nu en Kendsgerning, at Japanerne med deres glimrende Evner til at efterligne har forstaaet fuldt ud at kopiere, hvad de har fundet godt hos de fremmede Læremestre: men til alt dette har de yderligere føjet et Plus, Dette gælder ikke mindst deres Vaaben og Materiel og alle Krigsfornødheder, som de har forstaaet at forbedre, saa de blev Fjendens overlegne.

De Sejre, som den japanske Hær og Flaade i den nys tilendebrogte Krig med Rusland har vundet, er, kort sagt, et Resultat af det gennem mange Aar udførte Arbejde til Hærens og Flaadens Fuldkommengørelse i enhver Retning; men ogsaa i fremtrædende Grad af den glimrende Krigerand, der har besjælet Japans Stridskræfter,

Ved at færdes rundt paa Landet og i Byerne med den vindskibelige Befolkning for Øje, der passede sin Dont, som om der var „Fred og ingen Fare“, ved at iagttage Japanernes daglige Liv under det ganske vist kortvarige Ophold i Landet, paakom der mig straks en Følelse af Mangel paa Forstaaelse overfor det Faktum, at Repræsentanter for dette tilsyneladende saa fredelige Japan netop samtidig forbavtede Verden ved kolossale Beviser paa krigerske Egenskaber — ved det Mod og den Selvfornægtelse, hvormed den japanske Soldat optraadte paa Krigsskuepladsen. Jeg spurgte en Japaner om, hvordan det forholdt sig, og hvorfra de japanske Hæres glimrende Tapperhed og Dødsforagt skrev sig. Var de maaske indblæste Folket gennem Religionen? Han rystede paa Hovedet; „Vi er ikke noget religiøst Folkefærd. Vore Soldater slaas, fordi Kejseren vil det“ — var hans korte Svar. Siden talte jeg med andre om Spørgsmaalet og læste hvad bl. a. ovenomtalte Chamberlain har skrevet. Til Slutning blev det mig klart, at Krigeranden egentlig ikke oprindelig har sin Rod i Folket men den har udviklet sig gennem Lensvæsenet.

Under Shogunregimentet var Folket, som bekendt, inddelt i Klasser. Øverst stod de store Lensfyrster, Daimioerne, med deres Undersaatter, Samurai. De dannede tilsammen den privilegerede Krigerkaste; dernæst kom Bønder, saa Haandværkere og til Slutning Købmændene. Disse 3 sidstnævnte var uden politiske Rettigheder. Efter Restavrationen af Mikadoens Magt i 1868 blev der en Ende paa Adelsvælden, idet man dog i 1884 indførte en Titeladel, der er repræsenteret i Overhuset. De gamle Daimioer blev for største Delen optagne i den nye Adels Rangforord-

ning, med Henblik paa deres tidligere Historie og øvrige Betydning for Landet. Foruden dem udnævntes der en Del nye Mænd.

Den ny Adel, der saaledes i sig indeslutter den gamle, er praktisk set den, der styrer Japan. Ikke saa forunderligt, om det japanske Samfund er gennemtrængt af dens Idéer, dens Fædrelandskærlighed, Tapperhed og Lydighed overfor Herskeren.

De store Lensfyrster, Daimierne, havde jo i sin Tid fortrængt den gamle til Mikadoen knyttede Hofadel (Kugi), men de holdtes i stramme Tøjler af Shogunerne, ligesom de selv gjorde det samme overfor deres Undersaatter (Samurai), hvilke dannede en privilegeret Militærkaste uden Grundejendom. Deres Hengivenhed og Lydighed overfor deres Overhoved og dennes Familie var uden Grænser. For ham gjorde Samuraien alt lige til at give sit Liv i hans Tjeneste.

Paa samme Maade adlød Daimoien sin Lensherre, Shogunen, der jo som bekendt i lang Tid var Japans virkelige Hersker, medens Mikadoen samtidig kun bevarede et Skin af Magt. At Militæradelen var ilde set ved sidstnævntes Hof, er let forstaaeligt. Dette Forhold var saa indgroet, at det, selv efter Restavrationen, blev anset for upassende, at der til Mikadoens Hof var knyttet Repræsentanter for Krigerne. Først i 1887, og efter megen Betænkning, blev der saaledes ansat en militær Adjudant hos Mikadoen; hidtil havde hans Omgivelser — ligesom Kejseren af Kinas — udelukkende hørt til Hofadelen. Shogunen og hans Vasaller var jo Usurpatorer, hvis Magt beroede paa den Stærkeres Ret. Ikke saa mærkeligt, at krigerske Egenskaber i den Periode vurderedes højt. Selv om Lensvæsenet nu er hørt op og Adels Særrettigheder samtidig dermed, saa er dog den Krigerand, der besjælede de gamle Militærslægter, stadig levende i de højere Samfundslag i Japan, ligesom den ogsaa har bredt sig nedefter i Befolkningen, hvis store Flertal oprindelig var fremmed for det Tankesæt og de Æresbegreber, der udgik fra Krigerklassen. At denne Krigerand har taget Flugt efter den heldige Krig med Kina, og at den nu, under Krigen med Rusland, har faaet ny Næring, er utvivlsomt; men lige saa sikkert er det, at der, som vi tidligere har paapegct, endnu findes Folk i Japan, der staar ret fremmede overfor Krigerens Begreber om Ære og Pligt.

Nederst paa Rangklassernes Trappetige stod jo, som vi har hørt, Købmanden. Den ringe Agtelse, man tidligere havde for denne Stand og det Tryk, den derfor levede under, bevirkede, at den i moralsk Henseende heller ikke stod højt; i alle Tilfælde havde Køb-

mændene i Japan ikke noget, der svarede til vore europæiske Begreber om, hvad der er honnet, ligesom deres Æresbegreber i det hele taget ikke var af samme fine Kvalitet som Krigernes. Skønt den japanske Handelsstand har gjort glimrende Fremskridt i Intelligens og Dygtighed, er den endnu — efter alle deres Udsagn, som jeg har haft Lejlighed til at tale med derom i Østen (ogsaa Englændere) — ikke kommet stort videre i moralsk Henseende end i gamle Dage. Man siger i saa Henseende betegnende nok, at „naar en kinesisk Købmand har givet sit Ord i Handel og Vandel, kan man ubetinget stole derpaa, medens man kan gaa ud fra, at en japansk Handelsmand, selv om han har sat sit Navn under et Dokument, som Regel dog ikke har til Hensigt at holde, hvad han har forpligtet sig til.“

Krigerens Moral er til Gengæld helt anderledes.

I et gammelt japansk Drama, fortæller Chamberlain, optræder en Barneprins. Han siger ved en Lejlighed til sin Page: „Se de smaa Spurveunger i Reden der; se hvor deres gule Næb er aabnede paa vid Gab — og se nu kommer deres Moder med Føde til dem. Hvor de dog er glade og lykkelige ved at kunne faa noget at spise! — men for en Samurai — forstaar Du — er det æreløst at føle Hunger, selv om Maven er tom.“

Det var ikke blot ved Fortællinger om tapre, modige Handlinger, at Adelsmændene søgte at indgyde deres Børn Begreber om Ære, Tapperhed og Frygtløshed, men ogsaa ved en rent ud spartansk Opdragelse. Ikke blot lod man dem til Tider sulte, men man paalagde dem Hverv at udføre, som medførte de største Anstrengelser, som fordrede Beslutsomhed og Mod, og som maaske bevirkede, at vedkommende i længere Tid blev udsat for Hunger og Tørst, ikke at tale om, at man lod dem valfarte til mange Slags uhyggelige Steder som Kirkegaarde, Rettersteder og Huse, der var berygtede for der begaaede Misgerninger o. s. fr.

I de Dage, da Halshugning var offentlig, blev ikke blot smaa Drengene sendt hen for at se derpaa, men det blev stundom ofte forlangt af dem, at de om Natten, i Mørke, skulde gaa til Retterstedet og der, paa den Henrettedes hovedløse Krop, efterlade Bevis paa, at de havde været der. Ved et saadant ultra-spartansk System hærdede man Børnenes Nerver. Vor Tids Pædagoger vil næppe anerkende den Maade at opdrage Børn paa som rigtig. Hvorom alting er, den har eksisteret, navnlig blandt de gamle adelige Slægter. Fra disse, der, som vi har hørt, vedblivende spiller en betydelig Rolle i Japan, er udgaaet og udgaar stadig stærke Impulser, som gennemryster det hele Folk, og som

gør det stærkt, haardt og uendelig modigt i Krig. Maaske ingen af de japanske Officere afgiver saa godt et Eksempel paa den Soldateraand, der besjæler Japans Krigere, som General Nogi, Chefen for Belejringsarméen foran Port Arthur. — Han er Soldat og intet andet, baade af Tænke- og Handlemaade. Han skal være ganske blottet for ydre vindende Optræden, er maaske snarere lidt stødende i sin Maade at være paa; han haandhævede Disciplinen med Jærnhånd, her, som da han i sin Tid kuede Rejsningen paa Formosa. Han er streng mod sig selv og sine, saaledes som han er det mod andre. „En Soldat“ — har han udtalt — „bør kun være Soldat og ikke andet. Er en Mand blevet det, maa han være fuldt ud parat til at leve et Liv, der er ganske forskelligt fra andre Menneskers. Det er umuligt for ham at nyde Frihed og Magt paa samme Maade som andre Borgere. Det maa og bør han forstaa lige fra Begyndelsen af . . . . . I vore Dage udfører den nipponske Soldat, saavidt jeg kan skønne, endnu sine Pligter mod Herskeren med rosværdig Alvor og Lydighed, men jeg er ikke ganske vis paa, at den moderne Soldat vedblivende vil gøre det. . . . . Jeg anfører dette navnlig paa Grund af det meget simple Faktum, at den Soldat, som vil gøre sin Pligt med Valpladsen for Øje, nødvendigvis i Fredstid maa have trænet sig og øvet sig selv til Fuldkommenhed i alt, hvad der kan forlanges af ham i Krigstid. Der maa ikke forsømmes noget i saa Henseende i hans daglige Liv. Han maa i Fredens Dage lære at overvinde sig selv, om han vil haabe i Krigens Tid med god Grund at faa den Ære at kæmpe under Solflaget.

En Soldats glimrende og heldige Optræden paa en Kampplads er kun Frugten af det Arbejde, han i Fredens Dage har udført i sit daglige Liv.“

General Nogi er en af de Mænd, der har levet et saadant Liv paa Basis af Traditionerne fra den gamle Slægts Tid, og hans to Sønner blev opdragte efter hans Forskrifter.

Det var en Dag i Marts Maaned 1904: General Nogis ældste Søn, den 26aarige Shoten, skulde som Sekondløjtnant afgaa til Krigsskuepladsen med første Division. Faderen var i sit Studereværelse, da Sønnen traadte ind: „Jeg har, Fader, den Ære at sige dig Farvel. Jeg staar nu i Begreb med at forlade Byen for at afgaa til Mandschuriet. Jeg har ikke den ringeste Tro til, at jeg kommer levende tilbage. Jeg vil til alle Tider bede for, at vor ophøjede Moder maa have det godt. Hvis jeg falder paa Valpladsen, beder jeg Dig, min ophøjede Fader, at hædre mig med et Par Mindeord. — Selvfølgelig maa Du ogsaa snart afgaa til Krigs-

skuepladsen. Vil Du tillade mig at haabe og tro, at — om end de Steder, hvor vi to kommer til at kæmpe, skulde ligge langt fra hinanden — vi dog vil kappes i Vaabendaad til Gavn for vort Land.“ Sønnen havde fremfort dette med et Smil; et saadant gled nu ogsaa over Faderens Ansigt. Under den sidste Del af Shotens Udtalelser var dennes yngste Broder, Hoten, kommen til Stede. Han højede sig nu for de to andre og sagde: „Vil Du ikke tage mig med i det Kapløb, Du har foreslaaet, saa at vi alle tre kan se, hvem der først kan udmærke sig.“

Generalen lo oprømt og sagde: „Godt Drengel! Det Kapløb mellem os tre skal blive interessant!“

Det blev Shoten, som først naaede Maalet. Det var en Dag i Maj Maaned 1904. Kejseren havde just udnævnt General Nogi til den ærefulde Post som Chef for den Armé, der skulde søge at bemægtige sig Port Arthur. „Kirsebærtræerne blomstrede, og Tokio var glad.“ Samme Dag kom Efterretningen om Slaget ved Kintschau (26. Maj) og samtidig Meddelelse om, at Løjtnant Shoten var falden som en Helt. Da Generalen modtog Budskabet, sagde han roligt: „Jeg er glad ved, at han døde paa en saa glimrende Maade. Det var den største Ære, der kunde times ham. Hans Minde vil leve, og længe vil det næppe vare, før dertil vil blive føjet Minderne om min anden Son, Hoten og mig selv.“

Der gik nogle Maaneder; da kom Efterretningen om, at ogsaa Hoten havde naaet det ærefulde Maal, han havde sat sig. Han faldt den 30. November foran Port Arthur under Angrebet paa 203 Meter Højen efter paa en særlig fremtrædende Maade at have udmærket sig. Saa var der kun Faderen tilbage. At han ikke sparede sig er udenfor al Tvivl, men Skæbnen vilde, at han alene gik Krigen igennem uden at maatte ofre sit Liv; — Familien havde iøvrigt jo ofret nok paa Fædrelandets Alter. Gennem denne Fortælling om General Nogi og hans Søner, der for en Del er basseret paa den japanske Forfatter Shiba Shiros i Amerika offentliggjorte Meddelelser, har vi paa anden Haand fremført for Læserne nogle typiske japanske Soldater med deres Tænkemaade.

Mærkeligt nok, at disse tapre Krigere har levet deres Liv i et Hjem, hvor kvindelig Ynde og Klogskab i en sjælden Grad har været til Huse. General Nogis Hustru har nemlig det bedste Lov paa sig i saa Henseende; men hun nedstammer ogsaa fra en gammel Adelsslægt og bærer i sit Skød Traditionerne fra gamle Dage. Fra saadanne Slægter kommer den Styrke, de japanske Arméer har udfoldet i Kampene mod Russerne;

disse har haft at gøre med et højt kultiveret Folk, der dog ikke er forfaldet til Blødgøthed, saaledes som det som oftest har været Tilfældet med Kulturfolk. Tværtimod har Japanerne forstaaet at vedligeholde Kriger-aanden fra Lenstiden, om end under ændrede, men bedre Former, saaledes at den er bleven hele Folkets eller Størstedelen af dettes Eje. Japaneren er iøvrigt en topmaalt Egoist, som til enhver Tid har taget alt, hvad han har Brug for — for maaske at benytte det straks efter til Skade for de Lande, hvorfra han har modtaget det.

„Japan alene for Japanerne!“ er Nutidens Parole.

Den japanske Nationalkarakter har i de ca. 40 Aar,

Nagoya Borgen.

der er forløbne siden Restavrationen af Mikadoens Magt, næppe forandret sig. Selv om man nu sporer en betydelig Forandring i det ydre, er Kærnen den samme. Kulturstrømmen er flydt ind i andre Kanaler og bevæger sig frem ad ny Løb. I den Forstand er det gamle Japan „dead and gone“, men Japaneren er inderst inde saa ægte Japaner som han nogensinde har været. Han bevarer det gamle paa Bunden af det ny. Chamberlain hævder iøvrigt, at baade Kinesere og Japanere er i høj Grad materielt tænkende Folkeslag.

Han opsummerer paa Indtægts- og Udgiftssiden de fremtrædende Karaktertræk, Japanerne er i Besiddelse af:

Paa Indtægtssiden: Renlighed, Venlighed og kunstnerisk forfinet Smag.

Paa Udgiftssiden: Forfængelighed, Mangel paa Evne til at tilegne sig abstrakte Ideer, Efterlignelseslyst samt „unbusinesslike Habits“.

Kioto, den gamle By med sine mange Hundreder af Tempelbygninger og Shinto Altre, sine prægtige Omgivelser, denne By, der var det gamle Japans „Sjæl og Centrum og Hjærte tillige,“ er efter Sigende den interessanteste og mest tiltrækkende By i hele Kejserdømmet. Jeg tror det gærne og kan kun sige, at ogsaa jeg fandt, at den overgik alt, hvad jeg dengang havde set og siden fik at se i Japan. Jeg maatte imidlertid videre og kunde ikke fordybe mig længere i alle dens Herligheder. Saa gik det hen paa Eftermiddagen — den 24. September — med Toget ad „Tokaido-Jærnbanen“, der forbinder Tokio med Kioto og Kobe.

„Tokaido“ betyder „den østlige Søvej“, et Navn, som fra de ældste Tider var givet Vejen fra den daværende Hovedstad (Kioto) i østlig Retning langs Havet, omtrent den samme, som Banen nu følger. Fra det 17. Aarhundrede blev Tokaidoen to Gange aarligt befærdet af Daimios, naar de kom for at aflægge deres Hyldet for Shogunen i Jeddo (nu Tokio), og alle Byerne paa Vejen var forsynede med gode Hoteller for de rejsende. Selve Vejen med sine prægtige Alléer af Pinietræer benyttes nu ikke meget og er for en Del ogsaa ganske forfalden. Jærnbanen og den nye Tid har gjort den unyttig. Nu ser man ikke Vejen fyldt med Pilgrimme, høje Herrer, baarne i Baldakiner, Pakheste, Handelskaravaner, Mænd, Kvinder og Børn, vandrende tilfods uendelig lange Strækninger med Varer og med Klæderne kiltede op; af og til standsende ved et Tøhus eller i Skyggen af Pinietræerne. Mellem samme vandrende Skare saas ikke sjældent bevæbnede Mænd i større og mindre Troppe og Afdelinger med deres Buer, Pile og Sværd; de ledsagede de adelige Mænd, hvilke kendtes paa, at de bar to Sværd i Bæltet — og af dem var der mange paa Tokaidoen i gamle Dage — saa siger Folk.

Færdselen og Trængselen var paa sine Steder saa stor „som i London, Paris eller en af Verdens største Byer.“ Der var givet mange Regler om Færdselen, hvilke tog Hensyn til de vedkommende rejsendes Rang og Betydning. Mødte to Prinser f. Eks, hinanden, maatte den i Rang laveste stige af Hesten og med sit Følge gøre Plads for den anden. Men saa kom den nye Tid; Shogunen blev til intet. Daimioernes Magt reduceredes, og samtidig blev der anlagt en Jærnbane, hvor før Landevejen har gjort Fyldet. Man paabegyndte i 1872, og den blev færdig i 1889. Medens man tidligere var undervejs fra Kioto til Tokio i en 12 til 13 Dage, kan man nu tilendebringe Rejsen i omtrent lige saa mange Timer. At Trafiken paa denne Japans Hovedjærnbane-

linie, der forbinder Hovedstaden med de vestlige Hovedsteder, hvorfra Udskebningen af Tropper til Korea og Mandschuriet fandt Sted i Krigens Tid, var meget stor, forstaaer sig. Ofte maatte den civile Trafik helt standse naar Militærtrafiken blev for stor. Heldigvis var der, de to Dage, da jeg passerede ad Banen, ingen Forsinkelse, skønt vi dog mødte forskellige Tog med Soldater, der skulde til Arméen. Vi gled langs Biwasøens prægtige Bredder. Siden sænkede Mørket sig over Fjældene, og da vi nogle Timer efter naadede Nagoja, hvor jeg vilde overnatte, var det mørkt. Jeg fandt her et halvt evropeisk Hotel, hvor smaa, dukkeagtige Kvinder med smilende Ansigter og yndefuldt dybe Bøjninger modtog mig. Jeg sov i en god Seng, men om Morgenen flød mit Blod ned ad Væggene, — det var Moskitoer, der havde overmættet sig. Forinden vi — 25. Septbr. — fortsatte Rejsen, kørte jeg hen og besaa den prægtige gamle Borg med Volde og Grave. En stor Plads mellem de ydre og indre Befæstningsmure var optaget af militære Etablissementer, Kaserner o. lign., men der saas kun ganske enkelte Soldater — af let forstaaelige Grunde. Dog passerede jeg en Underofficer, der ledsagede en halv Snes unge Mænd med Byldter paa Nakken; det var indkaldte Folk, der nu skulde møde under Fanerne. Senere er Nagoja bleven benyttet som Opholdssted for russiske Fanger. Ved Ankomsten paa Banestationen var denne fuld af Saarede fra Krigen, som nu var paa Vej til Hospitalerne i Tokio, og som havde ligget Natten over her i Byen. Hovedmængden af de saarede, som kom fra Krigsskuepladsen, anbragtes i Havnebyerne Hiroshima og Matsujama, hvorved de undgik videre Transport pr. Bane. Kun de lettere saarede og mindre farligt syge gik videre til Tokio. Paa disse tre Steder var der store Hospitaler; men flere andre Steder fandtes mindre saadanne. Overalt var de udmærket indrettede, takket være „det røde Kors“. Det var i 1874 under en Ekspedition mod en af de vilde Stammer paa Formosa, at den japanske Øverstbefalende gav sine Læger Ordre til at behandle Fjendens saarede, som faldt i Hænderne paa Tropperne, ganske paa samme Maade, som Japanernes egne. Dette var i fuld Overensstemmelse med Principerne for Genferkonventionen og „det røde Kors“ Optræden; men først i 1886, — efter at der forinden var dannet en privat Institution af lignende Art, gik den japanske Regering formelt ind paa Genferkonventionen, og der dannedes i Japan et Selskab med Navnet „Det røde Kors“. Dette Selskab udviklede sig i Løbet af Aarene med stort Held, saaledes at det ved Krigens Udbrud talte c. 900,000

Medlemmer, der hver især bidrog en aarlig Sum af 7 Kroner (= 3 Yen).

Englænderen Kennan har udregnet, at dette vil sige, at der er et Medlem for hver $7\frac{1}{2}$ Familie, og at Selskabets Indtægter androg 1,342,000 Doll. aarlig.

I 1902, da det japanske Selskab holdt 25 Aars Jubilæum, mødte ikke mindre end 100,000 Medlemmer fra alle Egne af Japan for at tage Del i de arrangerede Festligheder, hvilket er et godt Bevis for den Interesse, der i det japanske Folk næres for denne humane Institution. Japan staar saaledes ingenlunde tilbage for Rusland i Offerberedvillighed overfor „det røde Kors“, og ligesom man i Rusland har stillet denne Institution til Hærens Disposition, og samtidig lade den beholde sin egen Administration, der er ganske uafhængig af Regeringens og Hærens Øverstbefalende, saaledes finder noget tilsvarende Sted i Japan. Ifølge en kejserlig Ordre af 2den December 1901 skal „det røde Kors“ i Krigstilfælde indgaa som Led af Hæren og Flaaden, og, hvad der end ikke er Tilfældet i Rusland, Selskabets Funktionærer paa Krigsskuepladsen (Læger, Sygeplejersker og øvrige Personale) bliver da forpligtede til Subordination overfor den militære Ledelse og saaledes underkastet Disciplin. Derved undgaas al Frik-sion.

Ved Krigens Udbrud udgjorde det Japanske røde Kors' Personale, som stod til Krigsbestyrelsens Raadighed af følgende Antal Mennesker: 14 Overlæger, 277 Læger, 45 Apotekere, 1920 fuldt uddannede Sygeplejersker, 457 delvis uddannede Sygeplejersker, 763 Sygebærere og mandlige Hjælpere. Det havde endvidere 4 Hospitals-Dampskibe, 398 Kasser med Instrumenter, 496 Baarer, 52,438 Sygedragter, og desuden et stort Materiel af Telte, Senge, Baarer, Medicin m. m. til Brug i Ambulancer og Hospitaler. Senere blev alt dette forøget. Paa lignende Maade som Kejserinde Dagmar i Rusland er i Spidsen for det „røde Kors“, har Kejserinden af Japan ydet samme Institution i sit Land sin Støtte. Der blev i Japan gjort overmaade meget, for at de saarede skulde faa det godt, og i Tokio, hvor der var 8 Hospitaler, var de alle indrettede i ny luftige, rene Bygninger med Nutidens bedste Hjælpemidler. I Ozaba ved Tokio, var Hospitalet f. Eks. indrettet i Udkanten af en Park, der ellers kun benyttedes ved de kejserlige Jagter. Det var et rent ud ideelt Op-holdssted for Syge.

De Saarede — ca. 70—80 Stykker — som vi traf, var alle klædte i hvide Sygekitler, paa hvis ene Ærme var anbragt et rødt Kors. Paa Hovederne havde de hvide Huer. Benene var som Regel nøgne og stak

i Tøfler eller Sko. De saa rene, velplejede og helt veltilfredse ud. De fyldte en Waggon bagest i Toget. Vinduerne stod aabne, og ved Stationerne samtalede de livligt med Folk; men jeg mærkede ikke noget til begejstrede Tilraab eller lignende. Japanerne tager den Slags Ting med Ro; og desuden var man formodentlig vant til disse Transporter her paa Ruten.

Kun ved en større Station, hvor vi gjorde Holdt i længere Tid, var der mødt en Del Damer af Aristokratiet for at skænke Te og uddele lidt Mad m. m. til de saarede. Med Medailler paa Brystet — aabenbart den Dekoration som er indstiftet af Kejseren til Belønning for Tjeneste vist Hærens Sanitetsvæsen — trippede disse Damer af det røde Kors fra Tebordene, ved hvilke to Sygeplejersker i tækkelige Uniformer parade-rede, hen til Kupéinduerne for at byde Te. Soldaterne rakte Armene ud, en efter en anden, og fik en Drik, lidt at spise og en Cigaret at ryge paa. Saa fløjtede Lokomotivet, de smaa, fine Damer nejede, Soldaterne nikkede, og Toget gled afsted — videre frem ad Tokaido-Jærnbanen gennem vidunderlig skønne Egne. Regnen faldt tæt, og paa Marker, Stier og Veje saa vi Folk vandre under mægtige Paraplyer med opkiltede Klæder og i mange Tilfælde med de ejendommelige Regndragter af lange Sivstængler. Især var det pudsigt at se Kvinderne i fineste Puds med bare Ben og op-hæftede Klæder slæbe sig fremad paa deres høje Trætøfler.

Ved Hammamatsu passeredes over den store Lagune, hvor Masser af Fiskerbaade laa paa Fangst. Havets graa Flade hinsides Lagunen var blankt som et Spejl; saa dampede vi en Tid med Havet i Sigte over det flade, smalle Kystland, der var bevokset med Træer, og hvor Landskaber og Gaarde laa spredte. Paa Fjældene til den anden Side saa vi Skove og Op-dyrkninger. Hen paa Eftermiddagen naaede vi Shidzuoka, en ret stor Provinsby, hvor jeg fandt mig en Bolig i et halvt evropæisk Hotel. Den yderst høflige, stadig bukkende Vært underholdt mig under mit iøvrigt ret tarvelige Maaltid, hvis Hovedbestanddele var to smaa Fisk og Æg. Han fortalte bl. a., at en ung Kone, hvis Mand var falden i Krigen, just havde begaaet Selvmord. Det regnedes hende til den største Ære.

Det var altsaa et Tilfælde af Harakiri, ganske lignende det, som fandt Sted f. Eks. i 1895, da Lejt-nant Asada var falden paa Valpladsen, og hans unge Hustru, med Faderens Samtykke, besluttede at dø. Først gjorde hun Huset ganske rent, som til Fest, derpaa klædte hun sig i sin smukkeste Dragt, opstillede Billedet af sin Mand og Hersker i Alkoven, kastede sig

ned foran det og dræbte sig med en Dolk, hun havde faaet i Brudegave.

Harakiri, eller, som det paa japansk almindelig ogsaa benævnes, Seppuku, betegner den i ældre Tid almindelig brugte Maade at begaa Selvmord paa, naar man derved vilde redde sin Ære. Det var ikke en oprindelig japansk Skik, men den fandt Indpas i Midtaldren blandt Adelsmændene, rimeligvis for at overvundne Krigere ikke levende skulde falde i Modstanderens Hænder; men efterhaanden udviklede Skikken sig til ogsaa at blive anvendt, naar Folk vilde vise den højeste Grad af Hengivenhed overfor deres Herre, eller naar en med Eftertryk vilde protestere mod en Behandling eller Opførsel — naar alle andre Midler til Forandring maatte anses for at være uden Virkning.

Der var iøvrigt to Slags Harakiri: befalet og frivilligt. Førstnævnte var udelukkende forbeholdt Folk af Samuraiklassen, som paa denne Maade blev istand til at redde deres adelige Ære. Denne Selv-Eksektion foregik som bekendt i Vidners Overværelse og med et Sværd, som boredes ind i Underlivet paa en bestemt Maade. Denne Straffemaade er nu bortfalden, medens frivillig Harakiri ikke sjældent bliver udført, saaledes som vi nys hørte Eksempel paa. Skikken er endnu saa indgroet, at Folk egentlig foragter dem, der ikke udfører den, naar de efter de gammeldags Begreber om Ære burde have gjort det.

Da Shogunen for snart fyrretyve Aar siden mistede sin Magt, og Mikadoen efter aarhundredlangt Skinregimente atter fik Herredømmet, mente de fleste Japanere, at den første ikke kunde have gjort noget bedre, end at begaa Selvmord, hvilket efter deres Mening, vilde have været en ærefuld Udgang. Men han foretrak at leve, og lever endnu i Tokio, hvor han er gaaet saa meget op i nymodens Ideer, at han endog kører paa Cykle. Han har i det hele taget forsonet sig med det ny Regimente og er nu Mikadoens lydige Undersaat, bøjer sig for denne, naar han møder til Avdiens i Paladset.

Livet har han reddet, men Æren er gaaet tabt. Det mener i det mindste de rigtige Japanere.

Har saaledes det gamle Japans første Mand skuffet sine tidligere Undersaatte ved ikke at dø med Ære i det rette Øjeblik, gives der selv fra de seneste Tider mange Eksempler paa, at Folk, der var gennemtrængte af dyb Fædrelandskærlighed, selv har ofret deres Liv for at protestere mod Regeringens Handlemaade og for derigennem at paavirke den offentlige Mening til Fordel for deres Anskuelse.

I April 1901 dræbte en Løjtnant, Ohora, sig

saaledes paa sine Forsædres Grav. Han efterlod en Skrivelse, der var bestemt til Offentliggørelse i Tokio Bladene, og ifølge hvilken det fremgik, at da han nu i elleve Aar forgæves havde henledet Regeringens Opmærksomhed paa, at Russerne i den nordlige Del af Japan havde faaet Indflydelse; mente han, at en Appel til den offentlige Mening fra Graven vilde have nok saa meget at sige som det levende Ord — derfor havde han nu taget Livet af sig i fuldstændig Overensstemmelse med gammel japansk Tænkemaade.

Ganske tilsvarende Følelser gjorde sig sikkert gældende, da efter Krigen med Kina 40 Militærpersoner begik Selvmord paa gammel Vis, forli Regeringen, som Følge af Frankrigs, Ruslands og Tysklands Forlangende, havde set sig nødsaget til at afgive Liaotunghalvøen, som de havde erobret. Mod denne Skænsel vilde de protestere, saa godt de formaaede. Disse Eksempler paa Harakiri er karakteristiske, og de viser, hvor opofrende, villiestærke og modige Japanerne kan være, naar det gælder Fædrelandets hellige Sag.

Under den nys afsluttede Krig mellem Rusland og Japan er Harakiri ved adskillige Lejligheder bleven udøvet, navnlig naar Officerer har været i en saa fortvivlet Stilling at de maatte overgive sig. Kaptajn Sakurai begik saaledes Harakiri ombord paa Skibet „Kinshu Mavu“, og der kunde nævnes adskillige andre Tilfælde.

Harakiri er saaledes langt fra forsvundet fra Hærens og Flaadens Rækker. Regeringen har endog set sig nødsaget til at protestere mod denne gamle Selv-Eksektion, for ikke at miste dygtige Kræfter, der vedblivende kunde tjene Fædrelandet.

Admiral Kamimura havde, da jeg var i Japan, offentliggjort en Skrivelse herom, i hvilken han hævdede, at Selvmord er forkastelig for en Soldat — ikke af moralske Grunde, men af rent praktiske. „Japanerne“, siger den tapre Admiral, har for Sædvane at begaa Harakiri, og den offentlige Mening billiger den, men den bør fordømmes. Det er en Fejl af Soldater at disponere over deres eget Liv paa denne Maade, eftersom deres Person er i Kejserens og Statens Tjeneste. Der er et gammelt Ord som siger: „Soldaten har hverken Liv eller Død!“ Det vil sige: han maa leve eller dø, ene og alene eftersom det tjener Landet bedst“. At Harakiri som Følge af dette Forbud skulde forsvinde fra Hærens og Flaadens Rækker er dog lidet troligt, dertil er dette Begreb om Ære alt for indgroet hos den største Del af Befolkningen, navnlig dens øvre Lag. —

Efter Maaltidet tog jeg en Rickshaw og kørte, be-

skyttet af en mægtig Paraply, og medens Regnen faldt, gennem Byen, for at se nogle Templer udenfor samme. Vi passerede i Byen de gamle middelalderlige, af Cyclopiske Mure opbyggede Volde om Lensherrens nu ødelagte Borg, hvilke kunde synes at ville trodse Tusinder af Aar endnu. Dengang de blev byggede, og de vaade Grave udenom anlagte, tænkte Ingen paa, at der skulde komme en Tid, da de blev unyttige, ikke blot, fordi Lensfyrsternes Magt gik under, men ogsaa fordi man lærte at bygge Fæstninger af en anden Art.

Nu staar disse prægtige Mure som historiske Mindrer om en Tid, der i Antal af Aar ikke er fjern, men dog alligevel saa langt — langt tilbage.

Udenfor Byen, paa Vejen langs de smukke Bjerge med Skov og Templer, indhentede vi et Ligtog, der var paa Vej op til et lille Tempel, hvor Jordfæstelsen skulde foregaa. Vi holdt os paa Afstand og saa paa Ligbegængelsen — saadanne var i denne Tid hyppige. Kisten, der paa Afstand saa ud som en lille Tønde, blev baaren paa to Stænger af fire Mand, foran gik Folk med Blomster, og bagved de barhovede, glatragede Præster og Følget, blandt hvilket nogle hvidklædte Kvinder. Det var Resterne af en Soldat, falden ved Liaojang, som her blev stedt til Hvile under de brugelige Ceremonier. Resterne — der var sikkert ikke meget tilbage af den unge Mand, som havde ladt sit Liv under Stormen paa en af de russiske Stillinger; thi der kunde selvfølgelig ikke være Tale om at sende Ligene af de Faldne tilbage til Fædrelandet; men ligesom Kineserne for enhver Pris ønsker at begraves i deres Hjemstavn, er noget lignende Tilfældet med Japanerne. Man hjalp sig da under Krigen, som man kunde. En Tot Haar, et Stykke af Vedkommendes Uniform, en Knap og som oftest et Stykke af en Knokkel f. Eks. Kravebenet, en Halshvirvel eller lignende blev berøvet Liget paa Valpladsen for at sendes hjem, hvor det stedtes til Hvile af Familien, som om det var Liget af den kære selv. Uvilkaarligt vender Tanken sig til Valpladsen, hvor han stred sin sidste Kamp, og hvorfra saarede Kammerater, der var vendte tilbage, fortalte de Efterlevende om Slutningen paa det store Drama, — men desværre kun lidt om den Faldnes personlige Deltagelse. Hans Lod var som saa mange andres, hvis Død blev ubemærket til Slaget var forbi, og han savnedes ved Apellen.

Kampen er endt, Solen er ved at gaa ned idet den kaster sit luerøde Skær over Sletterne ved Liaojang. Dens sidste Straaler glimter paa de endeløse Hirsemarker, paa Trægrupperne om Kinesernes Landsbyer, Gaard- og Begravelsespladser. Som Sejlere paa

en Havflade hæver Trægrupperne sig over de nedtraadte Kornmarker, bag hvilke Liaojangs Hustage, Vandtaarnets ved Jærnbane stationen og den høje Pagode utydeligt skelnes gennem Disen og Røgen fra brændende Bygninger og Oplag af Proviant. Russerne har sat Ild paa deres Magasiner, medens deres Tropper trækker Nord paa. Paa Sletten Syd for Liaojang ses endnu mørke Linjer glide hen mellem Agrene. Det er de sidste russiske Tropper, der gaar tilbage.

Der lyder af og til Geværknitren, en Kanonsalve dunder — saa indtræder Nattens Stilhed.

Paa Skraaningerne af Højderne længere mod Syd, hvor Kampen har raset værst, i Løbegravene og foran Skanserne nærmest ved Byen, mellem Pigtraadshegnene, i Ulvgravene paa Sletten, i Huller og Lavninger, hvor der var en Smule Beskyttelse at finde for den djævelske Artilleriild, ligger Tusinder og atter Tusinder af unge Mænd, stivnede i Døden for Kejser og Fædreland; deres Blikke er brystne, deres gule Ansigtifarve bærer endnu Friskhedens Farve, og vidste man ikke bedre, maatte man tro, de sov efter de mange Dages Anstrengelser, Ophidselse, sjælelige og legemlige Lidelser — for kun en Stund at hvile til ny Opvaagnen med ny Kampe, ny Ophidselse, Raseri og Heltegerninger; men de sover den evige Søvn, og medens Telegrafene allerede har bragt Sejrens Budskab til Japan med Beretning om deres Bedrifter, og medens Slægt og Venner nu venter i Spænding paa at høre, om de er levende eller døde, — medens de der hjemme paa en Gang er fuld af Haab og Frygt — ligger de paa Valpladsen ved Liaojang, fæstnede til Jorden, der snart skal lukke sig over deres unge Legemer — hviler paa „Ærens Mark“ efter at have givet det bedste, de ejede, for den Sag, de var satte til at kæmpe for, og som Folkestemningen havde opflammet dem til at tro var værd at sætte Livet ind paa.

Medens den sejrige Armé bereder sig til at drage videre mod Nord for der at strø andre af deres Kammerater ud over Valpladsen, ligger de stille hen den hele Nat, til Morgenen gryr, og Solen for sidste Gang belyser deres smaa Legemer.

Troppe af Soldater spredes rundt om for at samle de døde sammen og for at stede dem til Hvile. Alleerede er der redt dem et Leje af Straa, og her lægges de ned Side om Side. Saa tændes Straaet, Røgen hvirvler op, til at begynde med lys og gul, men siden bliver den sort og udbreder en frygtelig Stank — af menneskeligt Kød, som brænder.

Fra Skraaninger, Bakker og Dale hvirvler de kvælende Røgskyer hen over Mandschuriets yndige Sletter

og formærker Solen. Først langt om længe dør Røgen hen, naar der er kastet Jord paa de sørgelige, forkullede Rester af Mennesker. Den af Granater oprodede, af Fodtrin og Hestehove nedtrampede, af Spader gennemgravede og af Hjul furede Jordoverflade, der nu gemmer de unge Krigere, vil endnu en Stund bevare sit Udseende fra Slagdagene; men naar Regnen har skyllet ned i Dage og vasket Blodet bort, udslettet Fodtrin og Spor, naar siden Kornet som ikke or nedtrampet maaske er hostet, vil der kun blive Spor tilhage fra Kampen paa de Steder, hvor Skandser og Løbegrave laa, og hvor Ligdyngerne jordedes. Der vil blive rejst smaa Mindesten og Træpæle med Indskrifter. De vil staa i mange Aar til Minde om Blodbadet ved Liaojang, men selv om dette sent vil glemmes, vil den Enkeltes Bedrifter og hans Færd forsvinde i Mængden. Vinden vil suse hen over de Kæmpendes evige Gravsteder. Slægt paa Slægt vil mindes de store Begivenheder, men den Enkeltes Ry vil blive til intet som hans Legeme. Kun enkelte store Navne vil lyse til alle Tider — alle de andre Tusinders vil ubønhørligt dø.

I Mulm og Mørke rejste jeg fra Shidzuoka midt om Natten for at fortsætte Rejsen til Jokohama og Tokio.

Det er just ikke nogen Behagelighed at komme ind i en Sovewaggon til Folk midt om Natten; jeg stillede mig derfor en Tid paa Vognens aabne Platform for at vente paa, at Solen skulde staa op. Det var hidende koldt, og min Paaklædning var beregnet paa alt andet end Kulde. Imidlertid hyllede jeg Rejseplaiden om mig, men blev alligevel forfrossen, saa gik jeg ind og varmede mig lidt i 1ste Klasses Waggonen, hvor Folk ogsaa laa og sov paa Sæderne, ja selv paa Gulvet. Her spærrede en engelsk Krigskorrespondent i sin Sovepose saa omtrent Passagen.

Da det lysnede i Øst, dreves jeg atter ud paa Platformen for at se det berømte Fusijama, som vi nu begyndte at faa i Sigte. Solen staar op. Den lysner paa „det hellige Bjærgs“ sneklædte skønne Top, medens Lavlandet ved Foden med sin yppige Vegetation, sine Landsbyer, Vandløb yndefulde Broer og Marker endnu ligger hyllet i Mørke. Et enkelt Lys glimtede fra et Ildsted, en aarle Vandringsmand drager paa Arbejde med sine Redskaber paa Nakken, og enkelte Kvinder pusler ved Husene.

I en stor Bue fra Sydvest over Syd, Øst og Nord-øst løber Toget rundt Foden af dette prægtige Fjæld, der er saa godt kendt for os Evropæere gennem billedlige Fremstillinger. Tusinder af Gange er dette Tema

pointeret. Den store spidse, hvide Kegle er altid den samme, medens Forgrunden varierer i det uendelige.

Jeg har altid tidligere tænkt mig, at disse Billeder, hvad Forgrunden angik, var mer eller mindre fri Fantasi, men ved en saadan Jærnbane-fart rundt Fjældet faar man ret Øjet op for, hvor uendelig rig paa Motiver denne Egn er. En lille Forandring i Afstand — et Minut eller to længere fremme, og der er nye Forgrundsbilleder at betragte, og saadan gaar det i en Uendelighed.

Da jeg havde nydt det smukke Skue i nogen Tid, lod jeg mig anvise min Kupé i Sovewaggonen. Der laa en Herre og sov paa den ene Sofa. Jeg tog Plads ligeoverfor i Hjørnet, stirrede ud af Vinduet paa Fusijama — stadig den samme Kegle, der blev hvidere og hvidere i det glitrende Sollys. Saa blev jeg træt af Indtrykket, — det samme i timevis — og blundede lidt hen. Da jeg vaagnede en Stund efter, saa jeg, at min Rejsefælle var vaagen. Vi udvekslede Morgenhilsener. Det var en Officer, hvis Vaaben og Uniform hang paa en Knage. Jeg var ikke meget indladende, da jeg nødig vilde komme i den Situation at sige, hvem jeg var, og hvorfra jeg kom; men min Rejsefælle havde aabenbart Lyst til at tale, og jeg kunde ikke andet end at svare. Han saa ud til at være godt et Halvthundrede Aar, var lille og havde et markeret, ikke kønt, men intelligent Ansigt.

Vi begyndte at tale om Vejr og Vind og Togtider, og alle den Slags ligegyldige Ting, som Mennesker, der første Gang træffer hinanden under saadanne Forhold gerne benytter som Samtaleemne; men snart spurgte han mig, om jeg havde faaet de sidste Nyheder fra Port Arthur, hvilke var komne Aftenen før. Jeg sagde ham, hvad jeg havde læst i en engelsk Avis.

Imidlertid rejste han sig og gik ud for at gøre sit Morgentollette. Da den lille Mand kom igen, var han iført sin Uniform. Han satte sig ned foran mig, bød mig en Cigaret og præsenterede sig som General Fukuhara, Chef for Ingeniør- og Artilleriskolen i Tokio. Han havde besøgt Belgien og Holland forat studere Befæstningsanlæg, og det viste sig, at han kendte Københavns Befæstning fuldkomment saa godt som jeg selv. Vi samtalede iøvrigt om Krigen. Han fortalte mig, at Japanerne til Dato (Slutningen af September) havde et Tab af 27,000 Mand alene foran Port Arthur, hvortil senere kom endnu en stor Del.

Marskal Oyama havde just i disse Dage telegraferet, at man maatte forberede sig paa store Pengeofre, da Krigen godt kunde vare to Aar endnu. General Fukuhara udtalte i den Anledning: „Ja, det hele bliver

til sidst et Pengespørgsmaal for Japan. Endnu har vi klaret den pekuniære Side af Sagen, og jeg haaber, vi ogsaa i Fremtiden kan gøre det; men det vil blive vanskeligt.“ Saa gik vi over til at tale om Forsvaret af selve Japan, for det iøvrigt ret usandsynlige Tilfælde, at Russernes anden Stillehavsflaade skulde naa uantastet til de japanske Farvande. Jeg bemærkede, at man vel kunde vente, at Russerne i saa Tilfælde vilde søge at gøre Japans Kyster usikre. „Vi ønsker intet hellere, end at de kommer, vi er parate,“ sagde Generalen med Varme. „Der er lagt Miner ud allevegne ved Indløbene til de store Byer — saaledes ved Jokohama alene 700, og vi har forberedt alt til at modtage vore Fjender. Forter findes allevegne, og de er vel armerede.“

Siden, da jeg sejlede ud fra Jokohama, saa jeg, at man bl. a. paa tre Øer havde anlagt Befæstningsanlæg; de var tildels endnu ret ufærdige, men der arbejdedes af al Kraft. Der var for mig ingen Tvivl om, at Generalen havde Ret. Japan var vel forberedt ogsaa ved sine egne Kyster.

Efterhaanden skred Solen frem paa sin Bane, og i den dejlige, lidt kølige Morgen fløj vi gennem et henrivende Landskab.

Intetsteds i Verden, — end ikke i Amerika — tror jeg, at der langs Jærnbannerne er opstillet en saadan Mængde, ofte hushøje Reklameplakater som i Japan. I saa Henseende er man fulgt godt med den ny Tid; men de har alle et ægte japansk Anstrøg. I en anden Henseende er man endog langt videre end i de fleste andre Lande. Paa næsten alle Stationerne ser man Plakater, affattede paa Engelsk og Japansk, med Angivelse af, hvilke Udflugter der fra det paagældende Sted kan gøres, hvor langt der er til det og det Tempel, den og den Udsigt, det og det Besøg osv. Hos Stationsforstanderne kan man faa yderligere Oplysning om alle Turistforhold. Men Japan besøges ogsaa under fredelige Forhold af en Mængde Turister.

Med „Canadian pacific Railway“ og de hurtigsejlende Dampere fra Vancouver til Japan kan man gøre Rejsen fra New-York paa -- 14 Dage; en nem lille Rekreatjonsrejse, navnlig for Forretningsmænd, der har Raad til at betale for Luksustog og første Klasses Kahytter om Bord. Til Trods for Krigen havde dog adskillige Rejsende besøgt Japan i 1904, det saa man af Protokollerne paa Hotellerne, i hvilke enhver rejsende er forpligtet til at indskrive sit Navn. Det er den eneste Kontrol, man holder med fremmede — intet Pas behøves, ingen Melden paa Politistation osv. — som i Rusland.

Vi nærmede os Jokohama, hvor Generalen steg

ud. Jeg fortsatte imidlertid lige til Tokio, som jeg ønskede at faa et Glimt af endnu samme Dag, forinden jeg vendte tilbage til Jokohama, hvor „China“ var ankommet og laa paa Rheden.

I Rikschaw fløj jeg nu i susende Fart med to Mænd som Forspand, den ene foran den anden, gennem Kejserstaden, besøgte der Shogunernes Grave i Shiba-Parken, Templerne sammesteds, ilede saa forbi Kejserpaladset, ved hvis Port vi blev stansede, medens den tyske Prins af Hohenzollern, som skulde til Arméen, kom ud fra Kejseren, omgivet af en prægtig Eskorte af Landsenerer, af hvilke de forreste drabeligt red med fældede Lanser foran Vognen. Gaderne var opfyldte af Generaler og Officerer i glimrende Uniformer — de kom alle fra Receptionen i Kejserpaladset. Disse smaa Mænd saa i Virkeligheden ret latterlige ud i al deres Stads efter evropæisk Mønster; men naar man samtidig tænkte paa, hvad disse Typer havde præsteret paa Valpladserne, maatte Smilet over deres ydre Optræden øjeblikkelig stivne.

Videre af Sted gik det til den prægtige Hjeno Park, berømt for sine Templer og Shogungrave. Sammesteds findes et etnografisk-historisk Museum, der, hvad Indhold og Opstilling angaar, langt overgaar, hvad man er vant til at se i Evropa — København indbefattet.

I et stort Budhisttempel var indtil 1868 altid en Søn af Mikadoen Ypperstepræst, — saa havde Shogunen ham som Gidsel samtidig.

Hjeno Parken var iøvrigt Skuepladsen for blodige Kampe i Revolutionen. I April Maaned, naar Kirsebærtræerne blomstrer, samles hele Tokio i Hjeno-Parken for at glæde sig over Blomsterforet. Tokio er i det Hele taget det Sted, hvor Blomsterpragt og mangeartet og yndefuldt Folkeliv pulserer.

Tokio giver i Hovedsagen slet ikke noget overvæltende Indtryk af, at Evropæerne, deres Sæder og Skikke har faaet Indpas. Enkelte store, ikke paa japansk byggede, Huse findes, som f. Eks. det store Hotel, men i det hele og store har Hovedstaden vedblivende bevaret sit japanske Præg fuldt ud. I mange Henseender staar Tokio tilbage for flere Kystbyer. Man kan f. Eks. ikke hæve Penge paa Kreditiv der.

Om Aftenen var jeg tilbage i Jokohama, hvis Barsarer jeg næste Dag besøgte i Selskab med en elskværdig dansk Mand, Hr. Clausen, som ejer et Hotel.

Han satte mig med sin smukke Lystyacht om Bord i „China“, som laa paa Rheden.

Snart dampede vi bort mod Hawaiøerne, som vi først skulde naa 10 Dage efter.